

לא המיליארדנים השכנים המעטים שר תוספותיהם השכר לשכירים הם שיהרסו את משקיהם המדינה. את זאת יעשו המיליארדים השחורים הרבים של אונאותיהם, זו היתה מסקנתו של תוכיר סודי, שנשא את השם, תוכיר על מסייהכנסה בישראל, שהופץ בחשאי בחוגי הכלכלה והמשק בשלהי שנת 1974. כתב אותו העיתונאי החוקר ברוך נאדל. הוא הצליח לחולל באמצעותו מהפכה בכך מערכת המושגים הכלכלית במדינה.

הדו"ח של נאדל בה להתרועע על עיוותים גוראים בגביית מסיהכנסה בישראל, על אפלויות גלויות והפרות חוק לטובת החוקים. אולם בעיקרו הוא נועד להוכיח כי מערכת גביית המיסים בישראל מפלה את השכירי רים ומסייעת בעקיפין להעלמת מס מצד השכירים וליצירת כלכלה שחורה בהיקף של מיליארד ל"י מדי שנה. הרפורר מה במיסוי, עליה הוכרו בעקבות מסקנות ועדת בן-שחר, נועדה בין השאר להסל תופעה זו של כלכלה שחורה ושל העלמת-מס בהיקף של מיליארדים.

השבוע, בעקבות הצעדים הכלכליים החדשים של המדינה, כחצי שנה אחרי שנכנסה הרפורמה במיסוי לתוקף, פה אפשר היה לפגוש את ברוך נאדל זועם עוד יותר מאשר לפני החלת הרפורמה.

"מדברים וכותבים אצלנו הרבה על כירסום הרפורר מה" אמר נאדל, "אבל כל מי שמדבר על כך הוא משהו בין טיפש מוחשל לשקרן מוחלט. אי אפשר לדבר על כירסום הרפורמה מהסיבה הפשוטה שהיא לא החלה מעולם לפעול, אלא כלפי אותו חלק מהשכירים ששילמו מס אמת גם לפני כן. בכל שאר השכחים לא היתה כל רפורר מה. לחיפוף, היקף העלמות המס הלך וגדל והכלכלה השחורה התרחבה והתחזקה עד שכיום יש לה השפעה גם על השילטון הפוליטי במדינה.

"מייד אחרי מסקנות ועדת בן-שחר התראתי שהן אינן אלא המאניפסט של הכלכלה השחורה בישראל. וזה היתה אמת בדייקנות. מאז יישום המצות הוועדה הידרורה הכלכלה הישראלית עוד יותר לעבר התהום.

"צריך לזכור שדו"ח בן-שחר היה מכוון בפירוש להטיל את כובד נטל המס על ציבור השכירים ולהקל עוד יותר על ציבור העצמאיים. כי בדו"ח בן-שחר מתור ארים כמעט כל העצמאיים כמקרים-עוד קיצוניים.

"היום כבר ברור לכל, מה שהיה צפוי מראש: שכל מה שנוגע ליישום הרפורמה לגבי השכירים, יושם במלואו. השנה יגבו מציבור השכירים במדינה יותר מכפליים ליר בסיסהכנסה מאשר גבו מהם לפני החלת הרפורמה.

ואילו מציבור העצמאיים יגבו השנה ביר ערך אותו סכום בלירות שגבו מהם לפני שנה. פירוש הדבר הוא ירידה ריאלית גדולה מאוד בשיעור חלקם של העצמאיים בתשלומי המיסים.

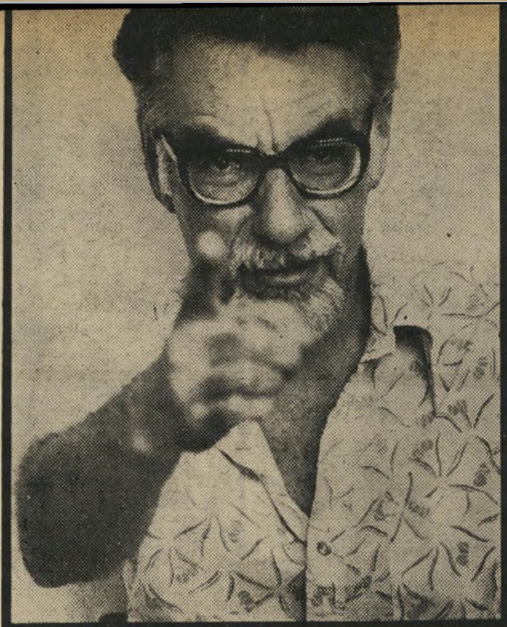
דור ההמשך לכלכלה השחורה

אפשר להביא דוגמה מציאר תית לכך, אומר נאדל. "מיספרם של המפרנסים בישראל שאין להם כלל תיקים במישרדי מסייהכנסה, גדל בשנה האחרונה בהיקף ניכר. אם ב-1974 הור כחתי שכ-200 אלף מפרנסים אינם יודים עים כלל לשילטונות מסייהכנסה, הרי היום אני יכול להוכיח שקרוב ל-300 אלף מפרנסים אינם מדווחים למסייהכנסה אפילו לא על אגורה שחוקה אחת שהם מרוויחים.

"הגידול נגרם כתוצאה מכך, שרוב המפרנסים החדשים שהצטרפו אל המשק, נכר נסו ישר למעגל הכלכלה-השחורה. אלה הם אנשי דור-ההמשך של אנשי הכלכלה השחורה הוותיקים. אבל מצד שני הצטרפו אליהם גם צעירים משכונות-עוני, ששלמו מהר מאוד שכעבודה יצרנית בישראל אי-אפשר להגיע לשום דבר. כך קרה שכיום הכלכלה-השחורה בישראל היא אחד האמצעים החשובים ביותר למיזוג-עדות. בני עדות-המזרח מצליחים לטפס בסולם החברתי והכלכלי בישראל, רק באמצעות הכלכלה-השחורה. בדיוק כשם שהאיטלי-קים שהגיעו לארצות-הברית בתחילת היר מאה, הצליחו להתקדם במעמדם רק בעזרת המאפיה.

"אחוז כוח-העבודה האזרחי מסך כל המבוגרים בישראל, קפץ השנה עוד קפיצה למטה. יותר ויותר מפרנסים יוצאים ממיסגרת הכלכלה הרישמית. אפילו בדיקה שיטתית יכולה להוכיח, שמרבית הדירות הנמכרות כיום בסכומים שבין חצי מיליון ל"י למיליון ל"י, נמכרות לאנשים שאין להם כלל תיקים במישרדי מסייהכנסה. זוהי תופעה ידועה לשילטונות-המס והם אינם עושים דבר נגדה.

"אני יכול לתת עוד דוגמאות. למשל: בעל חנות-נעם ליים ממוצע ברחוב נווה-שישגן בתל-אביב, הרוויח בשנת המס הקודמת כ-40 אלף ל"י לחודש וזוהו שילם מדי חודש בין אלף לאלף חמש-מאות ל"י מס. כיום מרוויח אותו בעל חנות, כ-80 אלף ל"י לחודש נטו, אבל הוא עדיין ממשיך לשלם למסייהכנסה את אותם אלף הלירות לחודש. כתוצאה מכך גדלה כמות הכספי-השחור שבידו, הוא הרויח ביהלומים, בסוחרים בתחומים אחרים, ובכל אלה המקיימים את הכלכלה-השחורה במדינה. מבין 60 אלף העצמאיים שהיו חייבים להתחיל השנה בניחול-ספרים, רק 10% אומנם מנהלים ספרים. בראשון

כך מתחילים אותך

ברוך נאדל מגיב על הצעדים הכלכליים

לאפריל הקרוב היתה הנהלת-הספרים צריכה להקיף 150 אלף מפרנסים עצמאיים. מבין 250 אלף העצמאיים הרשור מים ומבין 400 אלף הקיימים למעשה, אבל הרוב המכרי ריע על אותם 150 אלף לא ינהל ספרים.

"בענפים מסויימים ידוע לי כי בעלי-עסקים מפעילים איומים ואלימות נגד מי שמנהל ספרים או נגד מי שמתכנן לרכוש קופות-רושמות כפי שמחייב החוק. כל אותם פרופסורים מתקדמים המדברים על, כירסום הרפורמה אינם מתכוונים לפועלי-היהלומים, המרוויחים 1500 ל"י לחודש ברוטו ו-4000 ל"י לחודש נטו, ובודאי שלא ליהלומנים עצמם המשלמים עדיין מס בשיעור של 1% מהכנסתם במקום 60%.

"כירסום הרפורמה הפכה היום מילת-פולחן בעבודת האליילים החדשה שהתפשטה בישראל, שהאליל שלה הוא הרפורמה.

"יצחק מן, נציב מסייהכנסה שהתפטר, סייע להגידיל את הכלכלה השחורה." סבור ברוך נאדל. "בכון שבמיסגרת חתירתו לקראת המישרה של מבקרי-המדינה, הוא ינסה להרוג כמה יחושים. אבל תוך כך סייע בהגדלת הביצה.

"מן זרק כמה מילים חריפות, בתיקוה שייסעו למי נויז כמבקרי-המדינה. כלפי חוץ אפילו הצדיק את מה שטענתי אני לפני שנה. אבל כאשר אמר שהוא מעריך שבמדינה מסתובבות 15 מיליארד לירות שחורות, כבר גדל היקף הכלכלה השחורה המגיע כיום, לדעתי לכ-50 מיליארד ל"י. התפטרותו של מן, שהגדיל את היקף ההון-השחור בעצם ההכרה בהצטרות הכוב, "המתקנות" של העצמאיים והחברות, מוכיחה שההון השחור אינו מוכן להרשות אפילו מחוות סימליות נגדו.

"על רקע מציאות זו יש להסביר את צעדיה הכלכליים האחרונים של הממשלה. ההתייקרות האחרונה של מיצרכי-היסוד, בוצעה תוך קצונה שקופה בין הממ שלה וההסתדרות. חלקה של ההסתדרות בהצגה המבישה הזו היה להעמיד פנים כאילו היא מסרבת להעלות מחירי רים בשיעור של 50% ומסכימה להעלאה של 25%, כפי שהממשלה למעשה תכננה מלכתחילה.

העלאת מחירי מצרכי-היסוד בצורה קיצונית, נעשתה תוך תביעתה של הממשלה להורדת שכרם של שכירים שונים, מטייסי אל-על ועד עובדי שירות-המדינה. ברור ששתי עובדות אלה שקורות זו בזו, אבל הטענה כאילו צעדים אלה נעשים כדי לחסוך מתקציב-המדינה ולאפשר לה לעמוד מול האתגרים הכלכליים, אינה אלא הונאה פשוטה.

"כל העלאת-המחירים וביטול הסובסידיות לא יחסכו לממשלה אלא כ-1.5 מיליארד ל"י בשנה. מצד שני, הפסדיה של הממשלה מעליית המדד שתחייב תוספת יוקר, העלאת שיעור תמיכות-הסעד וגידול בהוצאותיה המשקיות של המדינה, יגיעו כמעט למיליארד ל"י בשנה. צריך לזכור שבמדינה בה התקציב הממלכתי שווה כימעט לסך כל ההכנסה-הלאומית, הרי כל פעולה המייקרת מחירי מוצרים ושירותים עולה לממשלה כימעט אותו סכום שהיא חוסכת לה.

"אלא שכפעולת לוואי לעליית האינדקס הצפויה מההתייקרויות האחרונות, יגדלו חובותיה צמודי-המדד של הממשלה. עלייה בשיעור של 5%, כמצופה, תגדיל את חובות הממשלה בסכום של 5 מיליארד ל"י לשנה, כיוון שהיקף ההתחייבויות צמודות-המדד שלה מתקרב כבר ל-100 מיליארד ל"י.

"כלומר, הממשלה תפסיד כ-4.5 מיליארד ל"י בשנה מהצעד האחרון שעשתה. השאלה היא כמובן, אם כך, מדוע נטטה הממשלה בצעדים אלה? התשובה: זה צעד נוח לכלכלה השחורה. כאשר עולה האינדקס, עולה הביקוש לאיגרות צמודות האינדקס. זה יוריס לטווח קצר קצת כסף לאוצר. מה שקורה הוא שממשלת-ישראל ראל ממשכנת במודע את עתיד המדינה כדי לעסוק בגילגולי-שטרות לאומי לטווח קצר. מי שנהנה מזה בינתיים היא רק הכלכלה השחורה. כל בעלי הכסף ובעלי איגרות-החוב הצמודות נהנים."

נוצר מצב אבסורדי: הממשלה לוקחת מציבור השכירים וממשכנת את תקציביה העתידיים כדי להעשיר עוד יותר את אבני רי הכלכלה-השחורה.

סלידת דרך לפאשיזם

זהו צעד נוסף בתהליך בו ממשכים לרמות את ציבור השכירים במדינה. רפורמת בן-שחר ניתנה לשכירים כפיצוי על תוספת-היוקר שהיתה צריכה להינתן להם בראשון ליולי 1975, ושהיתה צריכה להגיע לשיעור קרוב ל-50%. נוסף לכך פקעו באותה תקופה מרבית הסכמי העבודה ביר משק והיה צורך לחדשם. במקום זה קיבר לו השכירים את הרפורמה עם תוספת-יור קר קטנה ומחוייבת במס. גם תוספת זו נגד זלה מהם כאשר נקבע כי הם יהנו רק מ-70% מעליית האינדקס.

לאחרונה ביצעה ועדת-הכספים של הר כנסת נגישה נוספת ברפורמה. היא החר ליטה לשנות את ההחלטה כי מדרגות המס השוליי יהיו צמודים לאינדקס, הצמיחה גם אותן לאינדקס רק בשיעור של 70%. מעשה שוד זה עבר ללא כל תגובה מצד חברי ועדת בן-שחר. הפרופסורים המתקדמים, עיתונאי-החצר, ושאר אנשי-הרוח, שר הקימו קול זעקה נגד ציוותי האוויר של אל-על, שתקו הפעם. וזאת בשעה שברור כי מה שטייסי אל-על תבעו לא היתה פגיעה ברפורמה, אלא תביעה לשכר-מלא שיכולם להם בהתאם לרפורמה.

מאחר שאין בישראל מי שיתנגד באורה רציני למה שמתרחש בתחום המיסוי, המחירים והשכר, ברור שאנו צועדים עכשיו לקראת שואה כלכלית וחברתית. הכלכלה השחורה תיבלע את הכל. האינפלציה תיגדל, היבוא לא יקטן והיצוא לא יגדל. הפועלים יעבדו פחות וייצרו פחות ובוקר אחד לא תהיה הממשלה מסוגלת עוד לפירוע את חובותיה ותכריז בהכרח על שמיטת חובות. במצב זה תקומם הממשלה נגדה לא רק את אבריי הכלכלה השחורה, אלא גם חלק ניכר משיכבות-הביניים. וזהו בדיוק המצב המזומין פאשיזם.

כך נגיע למצב שבשיטות דמוקרטיות לא ניתן יהיה עוד לפתור את בעיותיה הכלכליות של המדינה, ואילו שימוש בשיטות דיקטטוריות, יהרסו אותה. רק הכרות מילתמת-חורמה לאומית בכלכלה-השחורה, לצד העלאה ניכרת של שכר העובדים והקפאת מחירים כללית, היא העשויה בשלב זה להציל עוד את ישראל משואה."